

SPORT JAKO KATALIZATOR AWANSU SPOŁECZNEGO W BURZLIWYCH LATACH 20. W STANACH ZJEDNOCZONYCH – PRZYPADEK BABE’A RUTHA

„Niektórzy sportowcy przyznają, że biegną, by uciec przed biedą, ale też, że wygrane w świecie sportu mogą pomóc nie tylko ich rodzinom, ale również ich społecznościom”¹

Wznoszący się nad poziomy i dokonujący – zdawałoby się – cudów sportowcy rodzą się pod różnymi szerokościami geograficznymi. Nie sposób wymienić wszystkich wyjątkowych postaci, które zapisały się złotymi zgłoskami w sportowych annałach. Niewątpliwie jednak nie bez powodu postaci te są wciąż żywe, a ich dokonania i konsekwencje owych dokonań są powieleniem mitycznego prawzoru, nakreślonego przed wiekami, a ukazanego w doskonały sposób przez Josepha Campbella w dziele pt. *Bohater o tysiącu twarzy*². Celem niniejszych rozważań jest ukazanie siły oddziaływania sportu na przykładzie Babe’ a Rutha, amerykańskiego baseballisty. Analiza ukazana jest na tle niezwykle ważnej dekady burzliwych lat dwudziestych – dekady wielkich zmian, także społecznych. Sport jest bowiem niewątpliwie wielowymiarowym zjawiskiem społecznym, dysponującym wielkim potencjałem oddziaływania.

Baseball jest ważnym czynnikiem kulturotwórczym przede wszystkim w społeczności amerykańskiej, lecz wykraczającym poza ramy tej zbiorowości. Jest to gra rodzinna (w meczach uczestniczą całe rodziny, nie ma przemocy wśród kibiców). Baseball wprowadził do angielszczyzny wiele interesujących zwrotów językowych (jak *drop the ball* – zawalić, popełnić błąd, *get to first base* – pocałować kogoś na randce, *touch base with somebody* – nawiązać z kimś ponownie kontakt, czy *play ball* – współpracować, oraz *it ain’t over till it’s over* – to jeszcze nie koniec). W dziedzinie kultury materialnej wprowadził żucie tytoniu i identyfikację z maskotkami klubowymi, a zwłaszcza czapkę baseballową.

O wpływie baseballu na kulturę amerykańską świadczy też ogromna liczba programów telewizyjnych, filmów, piosenek oraz książek poświęconych tej dyscyplinie. Jeśli chodzi o twórców literackich podkreślających doniosłość baseballu dla Ameryki wymienimy choćby Walta Whitmana, Ernesta Hemingwaya (jego kubański bohater

1 G. Jarvie, J. Thornton (2012), *Sport, Culture and Society*, New York, s. 418.

2 J. Campbell (1997), *Bohater o tysiącu twarzy*, Poznań.

Santiago w opowieści *Stary człowiek i morze* często podkreśla rolę baseballu w swoim życiu i porównuje się ze swoim baseballowym idolem Joe'm DiMaggio³), Philipa Rotha czy Roberta Frosta, który pisał: „Tylko na meczu baseballowym czuję się naprawdę jak u siebie w domu – w Ameryce”⁴

Lata dwudzieste w Ameryce – ogólna charakterystyka

„Rozpoczęta w XIX w. fizyczna i społeczna transformacja Stanów Zjednoczonych nabrała szczególnego tempa w latach dwudziestych i trzydziestych XX w.”⁵ Burzliwe lata dwudzieste (*the Roaring Twenties*) są często nazywane początkiem nowoczesnej Ameryki i tyczy się to różnych dziedzin życia. Pojawiło się wówczas wiele interesujących zjawisk społecznych mających niekiedy dalekosiężne konsekwencje, dostrzegalne nawet we współczesnym społeczeństwie amerykańskim. Jedną z najważniejszych cech tego okresu była zamożność dużej części obywateli. W pierwszych latach po zakończeniu I wojny światowej kraj zaczął prosperować, osiągając coraz wyższy dochód narodowy, przodował w rankingach światowej produkcji, a sytuacja materialna wielu Amerykanów uległa poprawie. To w konsekwencji doprowadziło do narodzin konsumeryzmu i znaczących zmian w stylu życia i kulturze.

Następował widoczny postęp w dziedzinie techniki, a biznesmeni jak Henry Ford stawali się narodowymi bohaterami („great industrial hero”)⁶ Rewolucyjne zmiany, jeśli chodzi o metody produkcji, uczyniły wiele produktów powszechnie dostępnymi. Amerykańskie fabryki co roku produkowały więcej towarów, co czyniło życie łatwiejszym i wygodniejszym – samochody sprzedawano w coraz większych ilościach; upowszechniły się odbiorniki radiowe. Ludzie zbierali się w swoich salonach, aby słuchać relacji z wydarzeń sportowych, koncertów czy kazań. Co także istotne, transmisje radiowe przyczyniały się do spajania (jakże zróżnicowanego etnicznie) społeczeństwa – powodowały amerykańską spójność imigrantów⁷ Media skoncentrowały swą uwagę na celebrytach, w szczególności gwiazdach kina i sportu.

Najbardziej oklaskiwanym bohaterem lat dwudziestych był prawdopodobnie pilot Charles Lindbergh, pierwszy człowiek, który przeleciał samodzielnie przez Ocean Atlantycki (trasa Paryż-Nowy Jork). Ów słynny lot odbył się w 1927 roku i trwał 33 godziny. Wyczyn „Lucky Lindy’ego” z pewnością pobudził przemysł lotniczy do rozwoju, ale co najistotniejsze, wypełnił serca Amerykanów nadzieją, że nawet projekty wydawałoby się niepojęte mogą zostać zrealizowane. Jego nad wyraz często przytaczane słowa „zrobiłem to” odbijały się w całym kraju silnym echem, dając rodakom poczucie

3 Wymieńmy kilka jakże znamienitych cytatów z wyżej wymienionego opowiadania: „Ale ja muszę myśleć. Bo tylko to mi zostało. To i baseball” (s. 63), „wierz w «Jankesów» synku. Pamiętaj o wielkim DiMaggio” (s. 13), „myślę, że wielki DiMaggio byłby dziś ze mnie dumny” (s. 60), „muszę ufać i być godnym wielkiego DiMaggio, który wszystko robi doskonale” (s. 42). E. Hemingway (1994), *Stary człowiek i morze*, Warszawa.

4 R. Frost, cyt. za: *Baseball Literature*, http://www.yogiberramuseum.org/prog_literature.html (tłum. – MM).

5 M. Gołębiowski (2004), *Dzieje kultury Stanów Zjednoczonych*, Warszawa, s. 265.

6 D. Wecter (1972), *The Hero in America. A Chronicle of Hero-Worship*, Charles Scribner's Sons, New York, s. 4.

7 P. Johnson (1999), *A History of the American People*, New York, s. 723.

dumy⁸. Według Dixona Wectera, „powrót Lindbergha wywołał największą narodową owację kiedykolwiek widzianą w Ameryce”⁹

Powinno się, jednakże, pamiętać, że był to nie tylko okres prosperity i bezprecedensowego postępu techniki, ale także wspaniała dekada amerykańskiej kultury (o czym za chwilę). Oprócz licznych blasków, okres ten miał jednak również swoje cienie.

Ciemna strona lat dwudziestych – bieda

Wbrew stereotypowemu postrzeganiu owej dekady, należy odnotować, iż zamożność lat dwudziestych nie była powszechna. Okres ten z pewnością nie był pomyślny dla amerykańskich farmerów, których dochody spadły znacznie na skutek zmniejszenia się popytu związanego z końcem wojny. Istniały również ogromne dysproporcje w możliwości obywateli amerykańskich miast, w których istniały liczne dzielnice biedy.

Należy odnotować bardzo nierówny podział społeczny amerykańskiego majątku narodowego. Rok 1929 był rokiem największej prosperity w Stanach Zjednoczonych, dlatego warto przytoczyć garść danych pochodzących właśnie z tego roku. Może szokować, iż aż 59% majątku narodowego znajdowało się w rękach zaledwie 1% obywateli. Z drugiej strony, ogromna grupa – 87% Amerykanów – była w posiadaniu zaledwie 10% majątku narodowego. Smutnym faktem było to, że 60% rodzin żyło na albo poniżej granicy ubóstwa, którą stanowiły 2 tysiące dolarów rocznego przychodu¹⁰. W tych okolicznościach, udana kariera aktorska, piosenkarska, ale również sportowa mogła zapewnić awans społeczny. Dystans, który najbiedniejsi mieli do pokonania, mógł być dzięki temu pokonany stosunkowo szybko. Idea *from rags to riches* (od pucybuta do milionera) obejmowała w swej istocie nie tylko przejście od biedy do bogactwa, ale także od anonimowości do bycia sławnym.

Kultura popularna

Dynamizm kulturowy Ameryki lat dwudziestych jest niezwykle interesującym zjawiskiem. Według badacza amerykańskiej historii Paula Johnsona, „Ciężko nie wskazać jakiegoś aspektu kultury, w którym lata dwudzieste nie odnotowałyby spektakularnego postępu”¹¹ I dalej: „W latach dwudziestych (...) Ameryka zaczęła nagle nabierać kulturowej gęstości”¹².

Był to niewątpliwie znakomity okres amerykańskiej literatury. Wielcy pisarze burzliwych lat dwudziestych to na przykład: Fitzgerald, Lewis, Dos Passos, Dreiser, Faulkner czy Hemingway. Była to także fantastyczna dekada w dziedzinie muzyki, w szczególności rozkwitł jazz. Okres ten, *the Jazz Age*, dał Ameryce i światu takie zna-

8 D. Wecter, dz. cyt., s. 424.

9 Tamże, s. 426.

10 P. Skurowski (1995), *Amerykańskie społeczeństwo i kultura masowa w okresie międzywojennym*. W: A. Bartnicki, D.T. Critchlow [red.], *Historia Stanów Zjednoczonych Ameryki*, Warszawa, t. 4 (1917-1945), s. 158.

11 P. Johnson, dz. cyt., s. 7.

12 Tamże.

komitości jak Louis Armstrong czy Duke Ellington. W latach dwudziestych orkiestry stawały się coraz większe, dodawano coraz więcej instrumentów (*big bands*). Boom amerykańskiego kina, przyspieszony przejściem od kina niemego do filmów dźwiękowych, był kolejnym ważnym elementem lat dwudziestych. Można powiedzieć, że kino osiągnęło status najpotężniejszej instytucji kultury masowej. Hollywood stał się światową stolicą przemysłu filmowego, a amerykańskie filmy wyświetlano w kinach na całym świecie. Rudolph Valentino był jedną z najbardziej uwielbianych osobistości, której „wizerunek łączył w sobie seksualny liberalizm epoki z flirtem ze złem”¹³ Także Charlie Chaplin przyciągał nieprzebrane tłumy do kin; Marek Gołębiowski twierdzi, iż „w historii amerykańskiego kina nikt inny nie osiągnął takiej popularności jak Charles Chaplin – niepowtarzalny performer”¹⁴. Inni znakomici aktorzy i aktorki lat dwudziestych to między innymi: Douglas Fairbanks, Buster Keaton, Gloria Swanson i wielu innych. Lata dwudzieste były również złotym okresem amerykańskiego sportu.

Sport i bohaterowie amerykańskiego sportu

Prawdziwa eksplozja sportu nastąpiła w ekscytujących latach *the Roaring Twenties*. Przyczyniły się do blasku tej epoki spektakularne wydarzenia sportowe i liczny zastęp bohaterów sportu. Sportowcy w dużej liczbie stanęli w świetle reflektorów, ich dokonania zaczęły być zauważane w całym kraju. Mieli barwne osobowości – byli to często wiejscy chłopcy, którzy dzięki swemu uporowi odnosili sukces. Stadiony zaczęły się wypełniać coraz liczniejszymi rzeszami kibiców, np. w 1921 roku aż 81 000 fanów oklaskiwało walkę bokserską Dempsey-Carpentier, a w 1926 roku mecze World Series (finał rozgrywek baseballowych) pomiędzy St. Louis Cardinals a New York Yankees oglądało w sumie 328 501 kibiców, co dało organizatorom dochód w wysokości 1,2 miliona dolarów. Douglas A. Noverr i Lawrence E. Ziewacz nazywają ten okres złotym wiekiem amerykańskiego sportu¹⁵.

Przyczyny takiego stanu rzeczy były liczne. Przede wszystkim, zmęczony wojną naród pragnął powrócić do normalności, zaczął zatem optymistycznie patrzeć w przyszłość po ciężkim okresie, który minął. Po drugie, w armii amerykańskiej wielu żołnierzy uprawiało sporty, co zwiększyło zamiłowanie ludzi do kultury fizycznej już po wojnie. Sport był szansą na wykazanie się przez jednostki odwagą, siłą i honorem w czasach kiedy nie było już zmitologizowanego Zachodniego Pogranicza (*Frontier*) – sport stał się więc zastępczą granicą, gdzie bohaterski pionier mógł się wykazać poprzez walkę na boisku, akcje, gole. Poza tym „w czasach gdy technika i produkcja masowa pozbawiły doświadczenia i przedmioty ich unikalności, sport dostarczał pewnej nieprzewidywalności i dramaturgii, której ludzie pragnęli. Prasa i radio potęgowały to pragnienie...”¹⁶.

13 M.B. Norton, C. Sheriff, D.M. Katzman, D.W. Blight, H.P. Chudacoff, F. Logevall, B. Bailey (2008), *A People and a Nation. A History of the United States*, Boston, New York, s. 698.

14 M. Gołębiowski, dz. cyt., s. 340.

15 A. Noverr, L.E. Ziewacz (1983), *The Games They Played. Sports in American History 1865-1980*, Chicago, ss. 67-68.

16 M.B. Norton, C. Sheriff, D.M. Katzman, D.W. Blight, H.P. Chudacoff, F. Logevall, B. Bailey, dz. cyt., s. 696.

Technologiczna rewolucja spowodowała, że człowiek miał więcej wolnego czasu. Sport zaczął również otrzymywać poparcie ze strony kościołów ceniących rozwijanie sprawności, ale i jednocześnie pielęgnowanie cnót chrześcijańskich. Sport popularyzowała prasa, a główne dyscypliny w latach dwudziestych stanowił baseball, futbol (w kontekście USA „futbol” oznacza amerykańską wersję tej gry) i boks¹⁷

Także Benjamin Rader odnotowuje w owym okresie wysyp herosów w różnych dyscyplinach, nazywając ową epokę złotym wiekiem amerykańskiego sportu. Według Radera, bohaterowie sportowi rekompensowali publiczności przemijanie tradycyjnego marzenia o sukcesie, erozję wiktoriańskich wartości (takich jak np. pracowitość) i uczucia indywidualnej bezsilności. Bohaterowie owi, za sprawą swojego naturalnego talentu, w wymierny sposób demonstrowali swoje osiągnięcia, swoją pokonującą wszystko siłę. Następowala przemiana bohatera – coraz rzadziej był nim biznesmen czy polityk, a coraz częściej gwiazda kina, telewizji, sportu¹⁸.

Sportowcy lat dwudziestych są popularni nawet dzisiaj, obecni gwiazdorzy są często – do nich porównywani, a niektóre z rekordów starych mistrzów są nadal nie pobite. Słynni amerykańscy gracze reprezentujący różne dyscypliny to na przykład: bokser Jack Dempsey, golfista Robert „Bobby” Jones, tenisista William T. „Big Bill” Tilden, gracz amerykańskiego futbolu Harold „Red” Grange, pływaczka Gertrude Ederle, jak również całe zastępy znakomitych baseballistów.

Co ważne, dekada lat dwudziestych była okresem przejścia – amatorzy stawali się zawodowcami. Profesjonalizacja wyniosła zawody sportowe na wyższy poziom i uczyniła je bardziej ekscytującymi. Baseball był awangardą amerykańskiego sportu zawodowego. Stawał się coraz bardziej popularny, a zarobki graczy systematycznie rosły.

Warto odnotować, iż zainteresowanie sportem w latach dwudziestych nie ograniczało się jedynie do pasywnej partycypacji. Aktywne uczestnictwo stawało się także ogólnie akceptowanym modelem zachowania, szczególnie w amerykańskiej klasie średniej. Zakładano coraz więcej klubów sportowych, a liczba osób uprawiających rozmaite sporty rosła¹⁹. Nadanie amerykańskiemu sportowi bardziej powszechnego wymiaru, uwielbienie sportowców²⁰, zorganizowany doping, jak również media sportowe są znaczącymi przykładami wkładu lat dwudziestych w nowoczesny sport.

„Self-made men”²¹

Specyficznym amerykańskim typem bohatera jest *self-made man*, a więc człowiek zawdzięczający pozycję w życiu nie, jak to miało miejsce w Starym Świecie, odziedziczonemu bogactwu czy przywilejowi klasowemu, lecz własnej pracy. Do grona bohate-

17 A. Noverr, L.E. Ziewacz, dz. cyt., ss. 68-72.

18 B. Rader (1983), *American Sports. From the Age of Folk Games to the Age of Televised sports*, Englewood Cliffs, ss. 176-177.

19 K. Michałek (1999), *Na drodze ku potędze. Historia Stanów Zjednoczonych Ameryki 1861-1945*, Warszawa, s. 300.

20 Lipoński nazywa ten proces heroizacją wybitnych indywidualności; Zob. W. Lipoński (2012), *Historia sportu*, Warszawa.

21 Ludzie, którzy wszystko zawdzięczają własnej pracy.

rów tego typu możemy zaliczyć opisywane przez Horatio Algera czołowe postacie jego dydaktycznych powieści dla chłopców²². Alger reprezentował ideologię *leserferyzmu* – *laissez faire* – wyrażającą zasadę wolności gospodarczej, z podkreśleniem nadrzędności interesu prywatnego nad społecznym. Jego powieści ilustrowały zatem wątek *from rags to riches* (od pucybuta do milionera), uwydatniając jakże typową dla Stanów indywidualistyczną ideologię sukcesu. Są to również inżynierowie, jak wspomniany wcześniej Henry Ford, twórca koncernu samochodowego i nowych metod organizacji pracy, oraz Thomas Edison, wynalazca m.in. żarówki elektrycznej i projektora filmowego, twórca pierwszej dużej elektrowni, dla którego najważniejsza była użyteczność jego wynalazków²³

Kategorię *self-made men* tworzyli w dużym stopniu pracownicy, konsekwentni, ambitni, mający wielkie marzenia, wiejscy chłopcy, którzy kuszeni szansami oferowanymi przez miasta robili kariery, przedsiębiorcy, dzięki swemu uporowi wspinający się po szczeblach drabiny społecznej, wykazujący się pracowitością, ale też mający szczęście, dzięki któremu ujawniał się ich geniusz. Wreszcie, sportowcy, którzy za sprawą intensywnych treningów z determinacją realizowali plany odmienienia swego losu.

Babe Ruth – *self-made man* amerykańskiego sportu

Gwiazda amerykańskiego baseballu, wspomniany wcześniej Babe Ruth (1895-1948), to jeden z licznych przykładów bohatera opisywanego w powieściach przez Horatio Algera. Ten chłopiec z nizin społecznych, dzięki swemu talentowi, ale też i odrobinie szczęścia, podpisał zawodowy kontrakt z klubem Boston Red Sox i wkrótce, za sprawą swych niezwykłych wyczynów sportowych i barwnej osobowości, został okrzyknięty odkryciem i gwiazdą Major League. Po latach gry stał się postacią symbolizującą złotą erę baseballu, legendą, bożyszczem tłumów, „sułtanem uderzenia”, a nawet „Jego Wysokością Królem”, jak nazywał go znawca sportu Paul Gallico²⁴, choć jego życie osobiste dalekie było od ideału (m.in. był znany z zamiłowania do alkoholu). Jego niewiarygodne rekordy przez długie lata pozostawały niepokonane.

Warto przyjrzeć się bliżej owej ikonie amerykańskiego baseballu. Babe Ruth urodził się 6 lutego 1895 roku w Baltimore w biednej rodzinie niemieckich emigrantów, w brudnej i zaniedbanej dzielnicy. Nie przejawiając większego zainteresowania nauką, należał do tej grupy dzieci, która była bardziej zainteresowana włóczęgiem się po okolicy i drobnymi kradzieżami. W wieku siedmiu lat został umieszczony w katolickiej szkole dla sierot, małoletnich przestępców i dzieci, których nie byli w stanie utrzymać rodzice. W szkole tej spędził wiele lat. Ukształtowały one jego osobowość i ciepło je potem wspominał. Szkoła zaszczepiła w nim silne poczucie religijności oraz miłość do sportu. Chłopcy – podopieczni owej szkoły – pracowali, ale też dbano o ich edukację poprzez sport. Pierwszym trenerem i mistrzem Babe’a Rutha był Brat Matthias – prefekt

22 Alger (1832-1899) był amerykańskim pisarzem, autorem ponad 130 krótkich powieści, z których wiele ukazuje drogę „od pucybuta do milionera”

23 D. Wecter, dz. cyt., s. 417.

24 Cyt. za: M. Fishwick (1969), *The Hero, American Style*, New York, s. 171.

dyscypliny, człowiek potężnie zbudowany, silny, cieszący się ogromnym autorytetem chłopców, w tym Rutha, który nawet w czasach swej profesjonalnej kariery zachował wzorowane na swoim mistrzu gesty i sposoby chodzenia. Jemu to Babe Ruth zawdzięcza zaangażowanie się w baseball – sport na początku XX wieku niezwykle popularny w Stanach Zjednoczonych, jak również w jego szkole (posiadała ona aż czterdzieści trzy drużyny uczestniczące w rozgrywkach ligowych podzielonych na kategorie wiekowe).

Babe Ruth czynił systematyczne postępy i jako siedemnastolatek, dzięki swoim dobrym występom, trafił na łamy lokalnej gazety *Saturday Evening Star*. W 1914 roku nastąpił przełomowy moment w życiu młodego sportowca – zgłosili się po niego przedstawiciele zawodowego klubu baseballowego Baltimore Orioles, z którym podpisał swój pierwszy zawodowy kontrakt opiewający na kwotę 600 dolarów za rok gry, pomimo iż teoretycznie powinien pozostać pod opieką swojej szkoły do wieku 21 lat. Przepis ten udało się jednak w jakiś sposób obejść²⁵

Opuszczając znane sobie mury swej szkoły, Babe Ruth wkroczył więc na drogę mającą doprowadzić go do stania się bohaterem sportu. Udany debiut wiosną 1914 roku i dobry cały pierwszy sezon przyniósł Ruthowi podwyżkę zarobków, co pozwoliło mu kupić motocykl, na którym uwielbiał jeździć po mieście i szczyć się nim przed dawnymi znajomymi. Jego występy w meczach szybko zaczęły robić ogromne wrażenie, a wiele ustanowionych przez niego rekordów miało pozostać niepokonanych przez całe dziesięciolecie. Kolejne jego kluby to Boston Red Sox i New York Yankees, którego mecze przyciągnęły tak ogromne rzesze kibiców, że trzeba było zbudować nowy stadion, słynny Yankee Stadium, znany później jako „Dom, który zbudował Ruth” („the House that Ruth Built”).

Ogromne jak na owe czasy zarobki Rutha – 80 tysięcy dolarów za sezon – zdawały się dodawać mu popularności, a nawet splendoru. Nie przeszkadzał mu fakt, iż zarabiał więcej niż sam prezydent kraju Herber Hoover²⁶ (słynna wypowiedź Rutha: „Co do diabła Hoover ma do tego? Poza tym miałem lepszy rok niż on”²⁷). W dzisiejszych czasach najlepsi baseballiści zarabiają nawet osiem razy więcej niż prezydent Obama, ale wówczas wydawało się to czymś nie do pomyślenia. Znany z zamiłowania do rozrzutności Ruth zdołał jednak zaoszczędzić dość pieniędzy, by żyć wygodnie na sportowej emeryturze. Będąc uosobieniem idei *from rags to riches* dawał ludziom nadzieję i inspirację, pozostając pogodnym i przyjaznym człowiekiem, któremu nigdy woda sodowa nie uderzyła do głowy. Znana jest jego hojność i troska o chore dzieci, które częstokroć odwiedzał w szpitalach.

Babe Ruth był jednym z pięciu pierwszych baseballistów uczczonych obecnością w Baseball Hall of Fame. Skalę jego popularności widać wyraźnie w ostatnich chwilach jego życia, gdy lekarze ogłosili „stan krytyczny”. W ciągu dwóch dni, do szpitala, w którym przebywał, przyszło ponad 10 tysięcy telegramów i listów, dzwonił do niego osobiście prezydent Truman, życząc powrotu do zdrowia, setki innych ludzi dzwoniły do szpitala, oferując swą krew i wszelką możliwą pomoc, a szpital był oblężony przez

25 K. Wagenheim (2001), *Babe Ruth. His Life and Legend*, Chicago, s. 11.

26 Herbert Hoover był 31 prezydentem Stanów Zjednoczonych (okres urzędowania 1929-1933).

27 B. Rader (1994), *Baseball. A History of America's Game*, Urbana and Chicago, s. 122.

kibiców. Jego śmierć wstrząsnęła Ameryką, była wydarzeniem ogólnopaństwowym, prasa wyniosła go niemal do poziomu świętego²⁸.

Wcześniej dobiegła końca epoka lat dwudziestych. Krach na Wall Street brutalnie przerwał ów szalony okres hedonizmu, zwany we Francji *années folles*. Kolejna dekada – lata trzydzieste – przyniosła zmierzch wielkich herosów sportu. Strumień superbohaterów zaczął stopniowo wysychać. Być może po prostu nie mogli pojawić się w czasach Wielkiej Depresji – smutnej dekadzie pełnej cierpienia i biedy²⁹. W kolejnych dekadach, sport miał ucierpieć nie tylko w rezultacie Wielkiej Depresji, ale również II wojny światowej.

Zakończenie

Ramy niniejszych rozważań nie pozwalają na gruntowniejsze przedstawienie tematu. Intencją autora była krótka analiza pewnych aspektów społecznego oddziaływania sportu, na przykładzie baseballu, jak również zaledwie zasygnalizowanie innych zagadnień.

Sport nie jest odpowiedzią na poważne społeczne problemy, jak na przykład bieda – której istnienie wydaje się nieuniknione – ale może wnieść istotny wkład w pomniejszenie zasięgu niektórych negatywnych zjawisk, w tym również nierówności społecznych. Poprzez samorozwój, jest szansą dla pokrzywdzonych i wykluczonych na wyrwanie się ze świata bez perspektyw, pomaganie swoim rodzinom i społecznościom, może stanowić wręcz trampolinę społecznego awansu. Barwny okres lat dwudziestych w Stanach Zjednoczonych był pod wieloma względami wyjątkowy. Był to czas, kiedy rodził się nowoczesny sport, stając się coraz widoczniej częścią kultury masowej, ważnym sektorem życia społecznego, coraz powszechniej obecnym w społeczeństwie. Wpływ owej dekady widoczny jest w dzisiejszym sporcie. Niniejszy artykuł, jak mniemam, może być uznany za przyczynek do historii sportu w USA, z naciskiem na wyraźnie zarysowane tło społeczne.

28 K. Wagenheim, dz. cyt., ss. 21-271.

29 B. Rader (1983), *American Sports. From the Age of Folk Games to the Age of Televised sports*, Englewood Cliffs, s. 193.